

Галина Швецова-Водка,

доктор історичних наук, професор, ORCID <http://orcid.org/0000-0002-9842-6581>,
Рівненський державний гуманітарний університет (м. Рівне, Україна)

вул. С. Бандери, 12, м. Рівне, 33028, Україна
E-mail: shvetsova1943@gmail.com

Бібліотекознавство в системі наук ноокомунікологічного циклу: термінологічний аспект

У статті виокремлено наукові дисципліни, які можна вважати метатеоретичними щодо бібліотекознавства. Подано характеристику бібліотекознавства як науки інформаційної та документо-комунікаційної, як складника соціально-комунікаційного комплексу наук. Обґрунтована можливість розглядати бібліотекознавство в комплексі наук, що становлять ноокомунікологію як комплекс наук про соціальні інформаційні комунікації. Запропонована дефініція бібліотекознавства як ноокомунікологічної дисципліни.

К л ю ч о в і с л о в а: бібліотекознавство, інформаційні науки, інформологія, комунікологія, ноокомунікологія, документологія, бібліологія.

Постановка проблеми. Серед наукових дисциплін, орієнтованих на вивчення бібліотечної діяльності, бібліотекознавство давно і міцно посідає провідне місце. Немає потреби детально розглядати його об'єкт, предмет, методи, тому що всі ці питання неодноразово висвітлювалися в літературі. Незважаючи на це, в науковому середовищі по-різному ставляться до визначення місця бібліотекознавства серед суміжних наукових дисциплін. Доволі дискусійним є віднесення сучасного бібліотекознавства до наук комунікаційного циклу загалом, а також продукування назв наук ширшого змісту, які охоплюють як проблематику бібліотекознавства, так й інших інформаційних наук, тобто метанаук щодо бібліотекознавства. Відповідно, існуючі дефініції бібліотекознавства не зовсім відповідають вимогам термінотворення, тому що не показують зв'язок бібліотекознавства як часткової (спеціальної) дисципліни з іншою (чи іншими) загальними дисциплінами. Означені обставини викликають потребу розглянути певне коло питань, які мають допомогти у більш точній кваліфікації бібліотекознавства як наукової дисципліни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Термінологічні питання щодо кваліфікації бібліотекознавства, як правило, залишаються поза увагою науковців. Основну увагу вони приділяють завданням бібліотекознавства на сучасному етапі розвитку суспільства, враховуючи зміни в діяльності бібліотек.

Однак останнім часом під впливом розвитку міжнародних контактів, особливо за прикладом

англійської (американської) мови, до бібліотекознавства дедалі частіше застосовується назва «Бібліотечно-інформаційна наука» («Library and Information Science, LIS»). Цю назву деякі дослідники перекладають як складену з двох окремих дисциплін. У публікаціях С. Чуканової – це «Бібліотекознавство та інформологія», причому авторка зосереджується на розгляді інформології як окремої дисципліни [39]. Н. Стрішенець перекладає англійський термін «information science» як «інформацієзнавство» з таким визначенням: «наукова дисципліна, пов'язана з аналізом, збиранням, систематизацією, перетворенням, зберіганням, пошуком і поширенням інформації» [31, с. 15]. Вона вважає, що бібліотечно-інформаційна наука – це «бібліотеко- та інформацієзнавство», тобто тлумачить її також як поєднання двох дисциплін. Однак, згодом робить уточнення: «Бібліотекознавство та інформацієзнавство, що перед цим розвивалися паралельно, інтегрувалися в єдину дисципліну» [32, с. 65], і далі характеризує її саме як бібліотекознавство. Деякі автори розуміють словосполучення «Library and Information Science» як сукупність (комплекс) бібліотечно-інформаційних наук [17]. Наприклад, на думку Н. Лопатіної, це науки про світ, у якому базовою соціальною потребою є інформаційна потреба, а базовою формою взаємодії виступає соціально-інформаційна взаємодія. При цьому виявляється, що власне бібліотекознавство і посідає місце однієї з бібліотечно-інформаційних наук.

На наш погляд, бібліотечна наука є однією з інформаційних наук, тих наук, які визнають інфор-

мацію за головне, системотвірне, поняття (наукову категорію) і застосовують інформаційний методологічний підхід у власних дослідженнях. Тому «бібліотечно-інформаційна наука» – це не два терміни, поняття, а один складний термін, тотожний поняттю «бібліотекознавство», і це підкреслює його зв'язок з інформаційними науками.

Увесь цикл наук, до якого належить і бібліотекознавство, по-різному називається науковцями: документно-комунікаційний [3], соціогуманітарний [18], соціально-комунікаційний [13], соціокомунікаційний [16], соціокомунікативний [34] тощо. Різні назви мають також наукові дисципліни метатеоретичного характеру.

Грунтовне дослідження місця бібліотекознавства в класифікації наук здійснила О. Полтавська. Вона довела, що науки документно-комунікаційної сфери належать до соціогуманітарного знання [19]. За висновками вченої, бібліотекознавство є однією з документокомунікаційних наук, які утворюють спільну класифікаційну групу «документівна комунікологія» [20]. Водночас дослідниця не визначила, до якого циклу наук безпосередньо належить документівна комунікологія, а також чим відрізняються одна від одної документокомунікаційні дисципліни, у т. ч. бібліотекознавство.

Процес розгортання соціально-комунікаційної теорії бібліотечної діяльності проаналізувала І. Давидова [10]. Проте, авторка не ставила завдання розглянути термінологічні аспекти визначення бібліотекознавства.

Мета статті – розглянути характеристики наукових дисциплін, які можна вважати метатеоретичними стосовно бібліотекознавства, та обґрунтувати кваліфікацію бібліотекознавства, ноокомунікологічної дисципліни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, бібліотекознавство тривалий час розвивалось як дисципліна суто прикладного характеру, орієнтована на вдосконалення бібліотечних процесів. Такий підхід отримав назву технологічного. Спроби осмислити теоретичну сутність бібліотекознавства призвели спочатку до ототожнення його з книгознавством, оскільки вважалося, що бібліотеки працюють з книгами, а отже, об'єктом вивчення бібліотечної науки мають бути книги. Залишки цих підходів зберігають такі визначення: «Бібліотекознавство – галузь науки, що вивчає цілі, принципи, зміст, систему і форми суспільного користування книгами» [35]; «Бібліотекознавство – комплексна соціогуманітарна наука про закономірності формування, розвитку і функціону-

вання бібліотек, історію та зміст документних джерел» [18]. Розширення асортименту джерел інформації, з якими має справу сучасна бібліотека, спричинило деякі зміни у визначенні бібліотекознавства. Його тепер досить часто розглядають як комплексну соціогуманітарну науку «про закономірності формування, розвитку і функціонування бібліотек, особливості еволюції бібліотечно-інформаційних ресурсів, їх формування та використання» [6, с. 180].

Останнім часом сформувалися й інші концепції бібліотекознавства, а саме: просвітницька, культурологічна, інформаційна, маркетингова (сервісна), когнітивна (знаннєва), документо-комунікаційна [2, с. 21–27]. Просвітницька концепція, яка проголошувала однією з основних функцій бібліотеки освітню, уможливила розгляд науки про бібліотечну справу в колі педагогічних дисциплін. Усвідомлення ролі бібліотек як зберігачів історичного досвіду, що пов'язано з меморіальною функцією бібліотеки, вводить бібліотекознавство до сонму історичних наук. Оскільки бібліотечна справа є одним із явищ культури, то й бібліотекознавство часто розглядається як культурологічна дисципліна.

Що характерно, кожна з перелічених концепцій надає перевагу якійсь одній з функцій бібліотек, але ж кількість цих функцій досить велика. Особливе місце серед них посідає інформаційна функція бібліотеки. Багато вчених вважають, що інформаційна діяльність відрізняється від бібліотечної. Перша передбачає обробку інформації, яка міститься в документах, а друга обмежується роботою лише з самими документами. Інформаційну функцію фахівці почали розглядати як головну для бібліотеки у другій половині ХХ ст. Однак тлумачення цієї функції не було однозначним. Для одних авторів бібліотекознавство стало інформаційною наукою тому, що бібліотеки почали займатися інформатизацією, яка розумілася як запровадження комп'ютерної техніки та технології у бібліотечні процеси. Для інших бібліотечна діяльність уявлялась як «єдиний процес задоволення різноманітних потреб суспільства в інформації та знаннях» [14, с. 23]. Важливо відзначити, що бібліотеку при цьому розуміли як один із соціальних інститутів у системі соціальних комунікацій [44, с. 65–72].

Теоретики-бібліотекознавці уточнювали: бібліотекознавство є інформаційною наукою, тому що інформація відіграє фундаментальну роль у його системному об'єкті. Але ця інформація має бути закріплена (зафіксована) в документі особли-

вого типу – опублікованому. Цим об'єкт бібліотекознавства відрізняється від об'єктів суміжних наукових дисциплін, що вивчають інші соціальні інститути системи соціальних комунікацій, зокрема від архівознавства чи теорії таких засобів масової інформації, як радіо, телебачення [22].

Інформаційне тлумачення бібліотекознавства ніяк не заперечувало когнітивної (знаннєвої) концепції, але підкреслювало, що бібліотечна справа лише сприяє збиранню, зберіганню, споживанню знання, зафіксованого в документах. Незаперечним вважався й зв'язок бібліотекознавства з документо-комунікаційною концепцією, хоча прихильники останньої наполягали на тому, що саме вона є головною його характеристикою [30].

Відзначимо, що різні концепції бібліотекознавства у своїй переважній більшості пов'язувалися з різними характеристиками об'єкта та предмета бібліотечної науки, різними визначеннями функцій бібліотеки. Саме ж бібліотекознавство тлумачилось як наука суспільна та гуманітарна, як «інформаційна наука» [44], нарешті як «дисципліна суспільного циклу» [23]. В офіційних визначеннях не завжди була присутня характеристика місця бібліотекознавства серед інших наук, лише здійснювався перелік його об'єктів та предмета. Зв'язок бібліотекознавства з різними науками вплинув на його характеристику як комплексної науки. Як приклад, наведемо визначення з російської «Бібліотечної енциклопедії»: «Комплексна наука про бібліотеку та бібліотечну справу»; далі перелічуються розділи та підрозділи бібліотекознавства [24].

Аналіз наявних у літературі визначень бібліотекознавства засвідчує, що воно тлумачиться фахівцями як наука, яка входить до складу різних комплексів наук, і водночас є такою, що сама складається з комплексу наукових дисциплін. Також має право на існування характеристика бібліотекознавства як науки інформаційної та документо-комунікаційної, як складника соціально-комунікаційного комплексу наук. За таких підходів цілком можливий розгляд бібліотекознавства у складі ноокомунікології, тобто комплексу наук про соціальні інформаційні комунікації.

Співвідношення різних наук, що входять до ноокомунікології чи являють собою її розгалуження, вже нами розглядалося, зокрема у статті «Структура документознавства і його місце серед сучасних наукових дисциплін» [41] та у підручнику «Документознавство» [42, с. 198]. Оскільки саме стаття стала найбільш відомим фахівцям викладом нашої

позиції з цього питання, дозволимо собі ще раз нагадати коротко означене: «весь комплекс дисциплін, що досліджують інформацію, можна об'єднати назвою «інформологія» (дослівно: наука про інформацію). Далі цей комплекс поділяється на такі частини: теорія інформації, інформатика соціальна, інформатика прикладна (або комп'ютерна наука). Інформатика соціальна дорівнюється теорії соціальних комунікацій і може бути інакше названа ноокомунікологією. В межах останньої можна виділити теорію соціальної інформації і документологію як комплекс наук про документ, який розглядається як засіб передачі соціальної інформації. Особливе місце посідає наука інформатика (наука про науково-інформаційну діяльність), яка належить до комплексу наук ноокомунікології (соціальної інформатики), але не є повністю відокремленою від документології, частково перетинається з нею. У межах документології виділяємо такі комплексні науки, як теорія журналістики (наука про підготовку інформації), документознавство (наука про підготовку документа), архівознавство (наука про архівну справу), бібліологія або книгознавство (наука про книжкову справу)» [41]. Далі у публікації йшлося про структуру документознавства, оскільки саме це було темою статті, а бібліотекознавство не згадувалось, оскільки, на наш погляд, воно входить не до документознавства, а до комплексу бібліологічних наук. Усі перелічені науки об'єднуються тим, що вони є науками про інформацію, але далі поділяються відповідно до конкретного об'єкта і предмета дослідження.

Як виявилось, представлені уявлення стали предметом дискусій для багатьох науковців. Дискусійною виявилася сама ідея об'єднання наук у комплекси (тому що представники кожної наукової дисципліни вважають її самостійною та незалежною від інших), а також обраний аспект їхнього взаємозв'язку – інформаційно-комунікаційний.

Розглянемо детальніше аспект термінологічний: назви представлених наук.

Поняття «інформація» набуло значення наукової категорії при винайденні Клодом Шенноном «математичної теорії комунікації» у 40-х роках ХХ ст. Послідовники вченого назвали цю теорію «теорією інформації» [8, с. 14]. Отже, теорія інформації з самого початку розумілася як теорія комунікації. У 1948 р. Норберт Вінер опублікував книгу, в якій теорія інформації була подана як наука кібернетика. Останню Вінер визначав як науку про управління в будь-яких складних системах

(технічних, біологічних чи соціальних). У подальшому теорія інформації розвивається як суто математична дисципліна, а теорія комунікації вивчає процеси, що відбуваються у суспільстві, наближаючись до філології та теорії журналістики.

Інформаційні процеси в суспільстві стали об'єктом вивчення «інформаційної науки» (information science), а технічні аспекти передачі інформації в електронно-обчислювальних машинах – об'єктом «комп'ютерної науки» (computer science). Водночас ці напрями досліджень часто об'єднувалися спільною назвою – «документаційно-інформаційна наука» (documentation and information science). У 50-ті роки ХХ століття інформаційна тематика стала об'єктом вивчення дисципліни «Основи науково-технічної інформації», яка пізніше (у 60-ті рр.) отримала назву «інформатика». Ця дисципліна на даний час опікується переважно функціонуванням у суспільстві соціальної (семантичної) інформації, хоча одночасно тут висвітлюються загальнотеоретичні питання, що стосуються інформації, та проблеми застосування електронно-обчислювальної техніки для удосконалення інформаційних процесів [7]. Спочатку з усіх видів соціальної інформації першочергова увага приділялася науковій інформації, тому цей напрям інформатики одержав неофіційну назву «наукова інформатика» [26].

У Західній Європі, насамперед у Франції, інформатикою почали називати комп'ютерну науку і самі засоби обчислювальної техніки [8, с. 32–33]. Таке тлумачення інформатики поширилося і в інших країнах, тому нині інформатика найчастіше сприймається як дисципліна, що вивчає застосування комп'ютерів у різних галузях діяльності. Водночас продовжує існувати і розвиватися соціальна інформатика як наука, що вивчає властивості та закономірності функціонування інформації у суспільстві [15; 37].

Найзагальнішу науку про інформацію ми називаємо інформологія. Походження цієї назви та її обґрунтування подаються у статті В. Горєвої [9]. Дослідниця, зокрема, зазначає, що термін «інформологія» запропонував В. Сіфоров у середині 1970-х рр. Він вважав інформологію наукою про різні процеси і закони передавання, розподілення, опрацювання і перетворення інформації [21, с. 109]. На думку знаного філософа А. Урсула, інформологія – це загальна інформаційна наука, котра вивчає інформаційні процеси як у суспільстві, так і в живій та неживій природі. Інформологія визначалася ним як теоретична метанаука, що охоплює інформаційні процеси

будь-якої природи [36, с. 3]. В. Горєва дійшла висновку: «інформологія, маючи ранг метанауки, одночасно є комплексною, міждисциплінарною науковою галуззю знань. Інформологія, як метатеорія інформації, методологічно описує і розкриває інформаційні процеси – сутність вираження та прояву інформаційних взаємодій будь-якої природи. Одним з головних завдань інформології є формування тезаурусу – специфічної природомовної системи понять і семантичних зв'язків між ними, інформації про зовнішній світ з аксіологічно-ціннісним уявленням про інформацію, а також про інформаційні картини світу, його предмети, об'єкти, явища, процеси і факти» [9, с. 98]. Вчена зазначає, що поняття «інформологія» й досі не відпрацьоване належним чином.

Інший варіант назви узагальнюючої науки про інформацію – інформаціологія. Це не тільки інша назва, але й інше тлумачення: «інформаціологія трактується як наука про відносини і кореляції в мікро- і макроструктурах інформаціогенно-вакуумного і матеріалізованого простору Всесвіту, яка є генералізаційним і найбільш великим загальнонауковим і надзвичайно багатограним глобально-космічним узагальненням ХХ ст.» [9, с. 98]. Таке визначення критикувалося багатьма вченими. Ми погоджуємося з оцінкою, яку дав цій теорії А. Соколов: «сюрреалістична гігатеорія» [25]. Тепер назва «інформаціологія» асоціюється тільки з цією теорією, яку важко визнати науково обґрунтованою та доцільною. Хоча деякі сучасні науковці вміло вписують проблематику інформаціології в найсучаснішу систему наукових знань про інформацію [38].

Досить близьке до зазначених вище понять є поняття «інформатологія», яким послуговуються фахівці в Польщі. Його можна було б використати як загальну назву інформаційних наук, якби воно не асоціювалося з суто науковою або соціальною інформатикою. Польські вчені відзначають, що термін «Informatologia» позначає науку про інформацію, яка спочатку тлумачилася як наука про науково-інформаційну діяльність, тобто отожднювалася з поняттям «інформатика», що зараз називається науковою. З розвитком інформатологія розширила рамки свого об'єкта і на даний час подається як інформатика соціальна, тому що вивчає не тільки наукову інформацію, а й будь-які прояви інформаційної діяльності в суспільстві [1], отже, більш відповідає поняттю «соціальна інформатика».

Існують й інші пропозиції назви узагальнюючої науки про інформацію, яка вивчає будь-які процеси

інформаційної взаємодії, де б вони не відбувалися – на Землі, в природі, суспільстві чи в космосі. Наприклад: інфологія [29]. На наш погляд, немає потреби замінювати назву, яка вже існує, – інформологія. Хоча цілком можливе існування інших назв у різних країнах: information science, informalogia тощо. Інформологія для вітчизняних фахівців має стати узагальнюючою наукою для дисциплін, які використовують інформаційний підхід і вивчають інформаційні явища різного роду та в усіх аспектах. Далі цей комплекс поділяється на: теорію інформації, філософію інформації, інформатику соціальну та інформатику технічну (або комп'ютерну науку), інформатику прикладну (біологічну, технічну, економічну тощо).

«Соціальна інформатика» – напрям досліджень інформаційної діяльності, де наголошується, що ця наука присвячена не тільки науковій інформації, а й усім видам соціальної інформації.

Наразі праці, присвячені теорії соціальної інформаційної комунікації, називають «соціальні комунікації» [24] або «основи теорії комунікації» [4]. Знайомство з ними дає підстави стверджувати, що присвячені вони не комунікації взагалі і навіть не всім соціальним комунікаціям (включаючи матеріальні), а саме теорії соціальної інформаційної комунікації.

Інформаційна наука виникла і розвивалась одночасно як теорія інформації і як теорія комунікації. Інформація виникає (усвідомлюється) тільки в процесі комунікації. Інформаційною ця наука зветься тому, що вона застосовує інформаційний підхід для пояснення різноманітних явищ, які поєднуються поняттям «інформація». Комунікаційний підхід полягає в тому, що відповідні явища розглядаються з погляду процесу комунікації. Зокрема, наукова інформатика проголошує, що вона вивчає наукові комунікації, а не тільки наукову інформацію. Соціальна інформатика досліджує соціальні інформаційні комунікації, які є одночасно об'єктом вивчення теорії соціальної комунікації. Отже, якщо інформаційний підхід породив назву «інформологія», то комунікаційний – назву «комунікологія».

Комунікологія у найзагальнішому значенні мала б досліджувати будь-які комунікаційні процеси. Але історично так склалося, що «теорія комунікації» і «комунікологія» опікуються переважно дослідженням засобів масової комунікації [40].

Соціальна інформатика, на наш погляд, цілком відповідає теорії соціальної інформаційної комунікації і може бути названа ноокомунікологією.

Назва «ноокомунікологія» дає змогу зацентрувати увагу на тому, що досліджуються процеси соціальної інформаційної комунікації, які, з погляду ноосферної теорії, пов'язані з передаванням нооінформації, тобто розумової інформації, притаманної людині. Особливість нооінформації полягає в тому, що вона передається і приймається людиною; точніше сказати, вона формується у свідомості людини, як тої, що передає, так і тої, що приймає інформацію (тобто певні знання (сенси), а також емоції або вольові імпульси).

Отже, інформатика соціальна тотожна теорії соціальної інформаційної комунікації, тобто ноокомунікології. За термін, що позначає цю галузь знань, краще обрати форму, що складається з одного слова, тобто «ноокомунікологія». З такої форми легше утворювати похідні слова, наприклад, «ноокомунікологічна» щодо науки, яка є складником ноокомунікології.

Термін «ноокомунікологія» значною мірою відповідає польському терміну «інформатологія», але він кращий (точніший) за нього, тому що останній має попереднє значення, яке збігається з «науковою інформатикою».

Поняття «соціальні інформаційні комунікації» за змістом ширше поняття «масові комунікації». Якщо «ноокомунікологією» названа наука, яка вивчає будь-які соціальні інформаційні комунікації, то для науки, котра досліджує масові комунікації, варто використовувати термін «комунікативістика». Комунікативістика – наука про засоби масової інформації (ЗМІ) і діяльність журналістів [11]; вона вивчає засоби і функції масових інформаційних зв'язків. Терміном «комунікативістика» варто позначити науку, яка нещодавно мала назву «журналістикознавство».

У рамках ноокомунікології можна виокремити теорію соціальної інформації, комунікативістику (як науку про масові комунікації), наукову інформатику (науку про наукові комунікації) і документологію як комплекс наук про документ – засіб передавання соціальної інформації. Документологія охоплює такі комплексні науки, як документознавство (наука про підготовку документа), архівознавство (наука про архівну справу), бібліологія (наука про книжкову справу або книжкову культуру). Наведений перелік зазнав змін порівняно з попередньою пропозицією. Вони були зумовлені врахуванням критичних зауважень і динамічним розвитком ноокомунікологічних наук. Сучасні бібліотекознавці підкреслюють, що «бібліотечно-інформаційну сферу у цілому можна розглядати як

відкриту соціокомунікаційну систему, здатну до саморозвитку та самоорганізації» [5].

Науковий підхід, побудований на визнанні та використанні теорії соціальної інформаційної комунікації, можна було б назвати «соціально-інформаційно-комунікаційний», проте більшість фахівців схильні до вживання скороченої назви: «соціокомунікаційний». Якщо до теорії соціальної інформаційної комунікації застосувати синонімічну назву «ноокомунікологія», то цей підхід цілком можна характеризувати як «ноокомунікологічний». Ноокомунікологічний підхід побудований на визнанні інформаційної природи соціальних комунікацій, котрі забезпечують функціонування ноосфери.

Документологія, загалом, присвячена дослідженню явищ і процесів, що відбуваються у документосфері. Остання є важливим складником інфосфери суспільства. В. Ільганаєва це поняття визначає таким чином: «Документосфера – сфера обігу документалізованої інформації. Характеризує стан, якість документальної пам'яті людства» [12, с. 83].

Детальну характеристику документосфери подає А. Соколов. Зокрема, торкаючись структури документосфери, він зазначає: «1. Усі сектори документосфери – носії семантичної інформації. Інші типи інформації (машинна, математична, елементарна, біологічна) не використовуються як смисловий зміст документа. [...] Структура документосфери багатовимірна. Вона може розглядатися з організаційної та функціональної точок зору. 2. Організаційну структуру документосфери утворюють документальні соціальні інститути, які розподіляються за секторами документосфери таким чином: сектор пізнання – архівний, бібліографічний, бібліотечний, музейний інститути; комунікаційний сектор – усі види документальних інститутів; управлінський сектор – архівний і бібліотечний інститути. Оскільки всі документальні інститути призначені для комунікації семантичної (семіотичної) інформації, вони належать до класу комунікаційних інститутів і класу семіотичних інститутів. Тому їх можна назвати комунікаційно-семіотичними інститутами» [28]. Бібліотечний соціальний інститут є документологічним та інформологічним, оскільки має справу з документами, які виступають засобами збереження та передавання інформації в суспільстві.

Як область соціально-культурного простору документосфера складається з системи інфраструктурних документо-комунікаційних інститутів. Галузева конфігурація документосфери охоплює

книжкову справу (бібліосферу), архівну справу та музейну справу.

Бібліотека – це документальна комунікаційна система (ДКС). Характеристика бібліотеки як ДКС дає підстави вважати видовою функцією бібліотеки кумулятивну, яка полягає у формуванні документних фондів. Однак, можливо, точніше було б назвати видову функцію бібліотеки так само, як зветься відповідна ДКС, тобто – термінальна [33]. Кумулятивна функція характерна саме для фонду, тому що він збирає, накопичує документи. А бібліотека – це не тільки бібліотечний фонд. Як і будь-який термінал, бібліотека – це кінцева частина системи (у даному випадку системи документальної комунікації), яка забезпечує її зв'язок із зовнішнім середовищем.

З перелічених галузей документосфери варто виокремити бібліотечну справу, яка належить до бібліосфери. Поняття «бібліосфера» почали використовувати у професійному дискурсі порівняно недавно. Його актуалізація відбулася у працях А. Соколова. На думку вченого, «бібліосфера з'явилася у вигляді соціального простору, що включає бібліотечні, бібліографічні, книговидавничі, книготорговельні соціальні інститути і супутні соціальні явища, наприклад, бібліофілство, цензуру» [27, с. 204].

Узагальнене визначення бібліосфери може бути таким: сфера соціальної комунікації, в якій передавання соціальної інформації в часі і в просторі здійснюється шляхом створення, поширення, зберігання і використання книги як особливого роду документа. Сутністю бібліосфери є книжкова комунікація – вид соціальної інформаційної комунікації, в якому засобом передавання інформації в суспільстві виступає книга.

Головною ознакою, що відрізняє бібліосферу від інших частин документосфери, є книга як феномен, навколо якого виникають і об'єднуються процеси його створення, розповсюдження та використання.

Що таке книга? На жаль, вчені й досі не дали точної та однозначної відповіді на це питання. Вже існуючі відповіді розрізняються за ступенем узагальнення, глибиною проникнення у сутність цього явища. Ми маємо кілька досить різноманітних дефініцій книги. На наш погляд, найбільш широке значення поняття «книга» у матеріальному та знаковому аспектах – це будь-який запис інформації на спеціальному носії будь-яким винайденим людиною способом (писемним, ізографічним, аудіовізуальним, машиночитаним тощо). За функціональною сутністю книга є доку-

ментом, опублікованим незалежно від особливостей матеріального носія інформації, знакової системи її передавання та каналу її сприйняття людиною. Для перетворення документа в книгу обов'язковою є діяльність комунікаційного посередника-1 (видавництва чи редакції періодичного або продовжуваного видання, центру депонування документів, фірми грамплавання, відеозапису і т. ін.) та комунікаційного посередника-2 (закладів системи книгорозповсюдження і книговикористання). Тому підсумкове визначення «книги» може мати такий вигляд: книга – це документ опублікований, виданий або депонований, що надається в суспільне користування через книжкову торгівлю та бібліотеки [43, с. 219–227].

Книга – головний елемент книжкової комунікації, яка є різновидом документальної комунікації. У процесі книжкової комунікації інформація від комуніканта-автора через засоби виготовлення книги (книговидавничу справу) і засоби книгорозповсюдження (книжкову торгівлю) надходить до бібліотек як соціальних інститутів, котрі забезпечують зберігання та використання документів книжкового типу.

Якщо прийняти запропоновану нами структуру документології як комплекс наук про документальну комунікацію [43, с. 207], то в ній слід виокремити бібліологію як комплекс наук про книжкову комунікацію (чи про книжкову справу загалом), що забезпечує створення і функціонування книги в суспільстві. Щоб уникнути асоціацій з різними тлумаченнями книгознавства, цей комплекс наук краще називати бібліологією.

Оскільки особливістю бібліотеки є зберігання та використання документів книжкового типу, бібліотекознавство як наукова дисципліна є однією з дисциплін бібліологічного комплексу. Серед бібліологічних дисциплін бібліотекознавство вирізняється тим, що вивчає бібліотеку як термінальну документально-комунікаційну систему, яка забезпечує накопичення, упорядкування та організацію використання документів книжкового типу.

Висновки. Виходячи з вищевикладених уявлень про сутнісні зв'язки бібліотекознавства з іншими науками та його об'єкт, можна запропонувати визначення цієї науки. Якщо вкласти у визначення бібліотекознавства означене вище повне уявлення про його зв'язки з іншими загальними науковими дисциплінами, то дефініція виглядатиме таким чином: бібліотекознавство – соціогуманітарна інформологічна ноокомунікологічна документологічна

бібліологічна наукова дисципліна, яка досліджує бібліотечний соціальний інститут як окрему ділянку бібліосфери – термінальну документальну комунікаційну систему.

Водночас бібліотекознавство можна характеризувати і як дисципліну соціогуманітарну, інформологічну, ноокомунікологічну, документологічну чи бібліологічну з подальшим переліком об'єктів вивчення, аналогічним попередньому визначенню.

У системі наук ноокомунікологічного циклу бібліотекознавство можна визначити як ноокомунікологічну дисципліну, що вивчає процеси організації бібліотечної справи, пов'язані з накопиченням, упорядкуванням та організацією використання знань, зафіксованих у документах книжкового типу (опублікованих та призначених для тривалого зберігання).

Подальші дослідження термінологічних аспектів теорії бібліотекознавства можуть бути присвячені поглибленому аналізу кожної з вищезазначених наукових дисциплін. Зокрема, особливу увагу варто приділити розгляду теорії ноокомунікології, як новітнього напрямку досліджень.

Список бібліографічних посилань

1. Cisek Sabina. *Teoria i metodologia informatologii (nauki o informacii)*. Jagiellonian University, 2018. 111 s. URL : <https://www.researchgate.net/> (дата звернення: 10.09.2019).
2. Басов С. А., Ванев А. Н., Дворкина М. В., Кожевникова Л. А., Колесникова М. Н., Крейденко В. С. и др. *Библиотечноеведение. Общий курс*. Санкт-Петербург : Профессия, 2013. 237 с.
3. Бібліотекознавство. *Wikipedia*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Бібліотекознавство> (дата звернення: 10.09.2019).
4. Василик М. А. Наука о коммуникации или теория коммуникации? К проблеме теоретической идентификации. *Актуальные проблемы теории коммуникации*. Санкт-Петербург : Изд-во СПбГПУ, 2004. С. 4–11.
5. Воскобойникова-Гузева О. В. *Соціокомунікаційний феномен бібліотеки: методологія дослідження*. URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/284> (дата звернення: 10.09.2019).
6. Воскобойникова-Гузева О. Бібліотекознавство. *Українська архівна енциклопедія*. Київ, 2008. С. 180–182.
7. Гиляревский Р. С. О возникновении и развитии информатики в России. *Вестн. Санкт-Петерб. гос. ун-та культуры и искусств*. 2012. № 3 (12). С. 60–62.
8. Гиляревский Р. С., Родионов И. И., Залаев Г. З., Цветкова В. А., Барышева О. В., Калинин А. А. *Информатика как наука об информации. Информационный, документальный, технологический, экономический, социальный и организационный аспекты*. Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2006. 592 с.
9. Горева В. В. Еволюція поняття «інформологія» в документознавчому контексті. *Студії з архів. справи та документознавства*. Київ, 2011. Т. 19. С. 94–100.
10. Давидова І. Соціально-комунікаційна теорія бібліотечної діяльності: становлення та шляхи розвитку. *Бібліотечний вісник*. 2014. № 6. С. 8–12.

11. Землянова Л. М. *Модернизация современного журналистского образования – значение научного опыта зарубежной коммуникативистики*. URL: <http://www.mediascope.ru/node/61> (дата обращения: 01.11.2018).
12. Ильганаева В. А. *Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность)* : словарь-справочник. Харьков : КП «Городская типография», 2009. 392 с.
13. Ильганаева В. О. Теоретико-методологический синтез социально-коммуникативного знания. *Философия спілкування. Філософія, психологія, соціальна комунікація*. 2009. № 2. С. 96–101.
14. Ильганаева В. О., Ковальчук Г. Д., Самійленко Т. П. та ін. *Бібліотекознавство. Теорія, історія, організація діяльності бібліотек*. Харків : Основа, 1993. 194 с.
15. Кобелев О. М. *Социальная информатика*. Харків : Харк. держ. акад. культури, 2007. 104 с.
16. Кобелев О. М. Методология сучасного бібліотекознавства : стан та напрями розвитку. *Вісник Харківської державної академії культури. Серія : Соціальні комунікації*. 2017. Вип. 50. С. 88–100.
17. Лопатина Н. В. Библиотечно-информационные науки в цифровом мире : исследовательские векторы и задачи. *Вестник Московского государственного университета культуры и искусств*. 2019. № 2 (88). С. 156–166. DOI: 10.24411/1997-0803-2019-10214
18. Онищенко О. С. Бібліотекознавство. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=39814 (дата звернення: 10.09.2019).
19. Полтавская Е. И. Науки документо-коммуникационной сферы в системе социально-гуманитарного научного знания. *Вестник Челябин. гос. акад. культуры и искусств*. 2014. № 1 (37). С. 9–13.
20. Полтавская Е. И. Точки опоры для классификации архивоведения, библиографоведения, библиотековедения, книговедения и музееведения. *Вестник Челябин. гос. акад. культуры и искусств*. 2017. № 2 (50). С. 15–25.
21. Сифоров В. И. Методологические вопросы науки об информации. *Вопросы философии*. 1974. № 7. С. 105–112.
22. Скворцов В. В. *Теоретические основы библиотековедения*. Москва : Изд-во МГУКИ, 1996. 89 с.
23. Скворцов В. В. Библиотековедение. *Библиотечная энциклопедия*. Москва : Пашков дом, 2007. С. 166.
24. Соколов А. В. *Социальные коммуникации*. Ч. 1. Москва : Профиздат, 2001. 222 с.
25. Соколов А. В. Информациология как сюрреалистическая гигагерия. *Науч. и техн. б-ки*. 2010. № 4. С. 5–17.
26. Соколов А. В. Приключения Информации на библиотечном факультете. *Вестн. Санкт-Петерб. гос. ун-та культуры и искусств*. 2012. № 3 (12). С. 63–68.
27. Соколов А. В. *Библиосфера и инфосфера в культурном пространстве России*. Москва : Рус. шк. библ. ассоц., 2016. 384 с.
28. Соколов А. В. На путях познания документосферы. Ч. 2. Второе приближение к сущности документа : информационный подход. *Науч. и техн. б-ки*. 2016. № 6. С. 15–16.
29. Соловьев И. В. Проблемы исследования информационной сферы Земли. *Перспективы науки и образования*. 2014. № 5 (11). С. 25–30.
30. Столяров Ю. Н. О системных функциях библиотеки и их наименовании. *Науч. и техн. б-ки*. 2015. № 6. С. 30–44.
31. Стрішенець Н. В. *Сучасна американська бібліотечно-інформаційна терміносистема : бібліотекознавчий аспект*. Київ, 2011. 502 с.
32. Стрішенець Н. Деякі тенденції розвитку сучасного зарубіжного бібліотекознавства. *Наук. пр. Нац. б-ки України ім. В. І. Вернадського*. 2013. Вип. 38. С. 64–73.
33. *Терминал*. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki> (дата обращения: 28.04.2019).
34. Тишевська-Шапошник О. Теоретичні основи сучасного соціально-комунікативного знання. *Вісн. Кн. палати*. 2012. № 9. С. 28–31.
35. Тюліна Н. І. *Бібліотекознавство*. URL: <http://vseslova.com.ua/word/-10974u> (дата звернення: 10.09.2019).
36. Урсул А. Д. Социальная информатика: две концепции развития. *Науч.-техн. информ. Сер. 1. Орг. и методика информ. работы*. 1990. № 1. С. 3–8.
37. Цимбаленко Є. С., Євтушенко Л. В. Соціальна інформатика та інформатизація в термінах і висловах. *Наук. записки Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка*. 2011. Том 44. Липень–вересень. С. 123–126.
38. Чічановський А. А., Старіш О. Г. Інформація як структуро-творний феномен (Контекст управління. Теоретико-методологічні засади трансформації свідомості. Глобальна інформаційна матриця). *Наук. записки Ін-ту журналістики / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка*. 2011. Том 44. Липень–вересень. С. 63–85.
39. Чуканова С. О. Інформологія як складник дисципліни «Бібліотекознавство та інформологія» у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ США. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2014. Вип. 42. С. 271–275.
40. Шарков Ф. И. *Коммуникология: основы теории коммуникации*. Москва : Изд.+торг. корпорация «Дашков и К°», 2010. 592 с.
41. Швецова-Водка Г. М. Структура документознавства і його місце серед суміжних наукових дисциплін. *Студії з архів. справи та документознавства*. Київ, 2004. Т. 12. С. 120–125.
42. Швецова-Водка Г. М. *Документознавство*. Київ : Знання, 2007. 398 с.
43. Швецова-Водка Г. М. *Загальна теорія документа і книги*. Київ : Знання, 2014. 405 с.
44. Шира Дж. Х. *Введение в библиотековедение. Основные элементы библиотечного обслуживания*. Москва : Высшая школа, 1983. 256 с.

References

- Cisek, Sabina. (2018). *Teoria i metodologia informatologii (nauki o informatsii)* [Theory and methodology of informatology (the science about information)]. Jagiellonian University. Retrieved from <https://www.researchgate.net> [In Polish].
- Basov, S. A., Vaneev, A. N., Dvorkina, M. V., Kozhevnikova, L. A., Kolesnikova, M. N., Krejdenko, V. S. & Churasheva, O. L. (2013). *Bibliotekovedenie. Obshhii kurs* [Library science. The general course]. Saint-Petersburg, Russia. [In Russian].
- Bibliotekoznavstvo [Library science]. *Wikipedia*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/Bibliotekoznavstvo> [In Ukrainian].
- Vasilik, M. A. (2004). *Nauka o komunikatsii ili teoriia komunikatsii? K probleme teoreticheskoi identifikatsii* [Science about communication or theory of communication? To the problem of theoretical authentication.]. *Aktualnye problemy teorii komunikatsii* [Issues of the day of theory of communication]. (p. 4-11). Saint-Petersburg, Russia. [In Russian].
- Voskoboinikova-Huzieva, O. V. *Sotsiokomunikatsiinyi fenomen biblioteki: metodolohiia doslidzhenia* [Social communications phenomenon of library: research methodology]. Retrieved from <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/284> [In Ukrainian].
- Voskoboinikova-Huzieva, O. (2008). *Bibliotekoznavstvo* [Library science]. *Ukrainska arkhivna entsyklopediia* [Ukrainian archiv encyclopaedia]. (p. 180-182.). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].

7. Giliarevskii, R. S. (2012). O vznikoventii i razvitiu informatiki v Rossii [About an origin and development of informatics in Russia]. *Vestn. Sankt-Peterb. gos. un-ta kultury i iskusstv* [Announcer of the Saint Petersburg state university of culture and arts], 3 (12), 60-62. [In Russian].
8. Giliarevskii, R. S., Rodionov, I. I., Zalaev, G. Z., Tsvetkova, V. A., Barysheva, O. V. & Kalin, A. A. (2006). *Informatika kak nauka ob informacii. Informatcionnyi, dokumentalni, tekhnologicheski, ekonomicheski, sotcialnyi i organizatcionnyi aspekty* [Informatics as science about information. Informative, documentary, technological, economic, social and organizational aspects]. Moscow, Russia: FAIR-PRESS. [In Russian].
9. Horieva, V. V. (2011). Evoliutsiia poniattia «informolohiia» v dokumentoznavchomu konteksti [An evolution of concept «informology» in a Document sciences context]. *Studii z arkhiv. spravy ta dokumentoznavstva* [Studios from the archived business and Document science]. (Vol. 19), (pp. 94-100). Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
10. Davydova, I. (2014). Sotsialno-komunikatsiina teoriia biblioteknoi diialnosti: stanovlennia ta shliakhy rozvytku [Socialcommunications theory of library activity: becoming and ways of development]. *Biblioteknyi visnyk*, 6, 8-12. [In Ukrainian].
11. Zemlianova, L. M. (2018). *Modernizatsiia sovremennogo zhurnalistskogo obrazovaniia – znachenie nauchnogo opyta zarubezhnoi komunikativistiki* [Modernization of modern journalistic education is a value of scientific experience of foreign communicativistyc]. Retrieved from <http://www.mediascope.ru/node/61> [In Russian].
12. Ilganaeva, V. A. (2009). *Sotcialnye komunikatsii (teoriia, metodologii, deiatelnost) : slovar-spravochnik* [Social communications (theory, methodology, activity): reference dictionary-book]. Kharkov, Ukraine. [In Russian].
13. Ilhanaieva, V. O. (2009). Teoretyko-metodolohichniy syntezy sotsialno-komunikatsiinoho znannia [Theoretical and methodological synthesis of socialcommunications knowledge]. *Filosofia spilkuvaniia. Filosofii, psykhologhiia, sotsialna komunikatsiia*, 2, 96-101. [In Ukrainian].
14. Ilhanaieva, V. O., Kovalchuk, H. D., Samiilenko, T. P., Onufrieva, V. Ya., Kudenko, O. Ye., & Ozarchuk, L. V. (1993). *Bibliotekoznavstvo. Teoriia, istoriia, orhanizatsiia diialnosti bibliotek* [Library science. Theory, history, organization of activity of libraries]. Kharkiv, Ukraine: Osнова. [In Ukrainian].
15. Kobieliev, O. M. (2007). *Sotcialna informatyka* [Social informatics]. Kharkiv, Ukraine. [In Ukrainian].
16. Kobieliev, O. M. (2017). Metodolohiia suchasnoho bibliotekoznavstva: stan ta napriamy rozvytku [Methodology of modern library science: the state and directions of development]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury. Seriia : Sotcialni komunikatsii* [Announcer of the Kharkiv state academy of culture. Series: Social communications], 50, 88-100. [In Ukrainian].
17. Lopatina, N. V. (2019). Bibliotekno-informatcionnye nauki v tsifrovom mire: issledovatel'skie vektory i zadachi [Library-information sciences in the digital world: research vectors and tasks]. *Vestnik Moskovskogo gosudarstvennogo universiteta kultury i iskusstv* [Announcer of the Moscow state university of culture and arts], 2 (88), 156-166. DOI: 10.24411/1997-0803-2019-10214 [In Russian].
18. Onyschenko, O. S. Bibliotekoznavstvo [Library science]. *Entsyklopediia suchasnoi Ukrainy* [Encyclopaedia of modern Ukraine]. Retrieved from http://esu.com.ua/search_articles.php?id=39814 [In Ukrainian].
19. Poltavskaiia, E. I. (2014). Nauki dokumento-kommunikatsionnoi sfery v sisteme sotcialno-gumanitarnogo nauchnogo znaniia [Sciences of document-communications sphere in the system of social-humanitarian scientific knowledge]. *Vestnik Cheliab. gos. akad. kultury i iskusstv* [Announcer of the Chelyabinsk state academy of culture and arts], 1 (37), 9-13. [In Russian].
20. Poltavskaiia, E. I. (2017). Tochki opory dlia klassifikatsii arkhivovedeniia, bibliografovedeniia, bibliotekovedeniia, knigovedeniia i muzeovedeniia [Footholds for classification of archive, bibliography, library sciences, bibliology and museology]. *Vestnik Cheliab. gos. akad. kultury i iskusstv* [Announcer the Cheliab. st. akad. of culture and arts], 2 (50), 15-25. [In Russian].
21. Siforov, V. I. (1974). Metodologicheskie voprosy nauki ob informatsii [Methodological questions of science about information]. *Voprosy filosofii* [Questions of philosophy], 7, 105-112. [In Russian].
22. Skvortcov, V. V. (1996). *Teoreticheskie osnovy bibliotekovedeniia* [Theoretical bases of library science]. Moscow, Russia. [In Russian].
23. Skvortcov, V. V. (2007). Bibliotekovedenie [Library science]. *Biblioteknaia entsiklopediia* [Library encyclopaedia]. Moscow, Russia. [In Russian].
24. Sokolov, A. V. (2001). *Sotcialnye komunikatsii* [Social communications]. (Ch. 1.). Moscow, Russia. [In Russian].
25. Sokolov, A. V. (2010). Informatciologiia kak siurrealisticheskaia gigateoriia [Informaciology as surrealism theory]. *Nauch. i tekhn. b-ki* [Scientific and technical libraries], 4, 5-17. [In Russian].
26. Sokolov, A. V. (2012). Priklucheniia Informatcii na biblioteknom fakultete [Adventures of Information on a library faculty]. *Vestn. Sankt-Peterb. gos. un-ta kultury i iskusstv* [Announcer of the Saint Petersburg state university of culture and arts], 3 (12), 63-68. [In Russian].
27. Sokolov, A. V. (2016). *Bibliosfera i infosfera v kulturnom prostranstve Rossii* [Bibliosphere and infosphere in cultural space of Russia]. Moscow, Russia. [In Russian].
28. Sokolov, A. V. (2016). Na putiakh poznaniia dokumentosfery. Ch. 2. Vtoroe priblizhenie k sushchnosti dokumenta: informatcionnyi podkhod [On the ways of cognition of documents sphere. P. 2. Second approaching to essence of document: information approach]. *Nauch. i tekhn. b-ki* [Scientific and technical libraries], 6, 15-16. [In Russian].
29. Solovev, I. V. (2014). Problemy issledovaniia informatsionnoi sfery Zemli [Problems of research of information sphere of Earth]. *Perspektivy nauki i obrazovaniia* [Prospects of science and education], 5 (11), 25-30. [In Russian].
30. Stoliarov, Ju. N. (2015). O sistemnykh funktsiiakh biblioteki i ikh naimenovaniu [About the system functions of library and its names]. *Nauch. i tekhn. b-ki* [Scientific and technical libraries], 6, 30-44. [In Russian].
31. Strishenets, N. V. (2011). *Suchasna amerykanska bibliotekno-informatsiina terminosistema: bibliotekoznavchyi aspekt* [Modern American library-information system of terms: library aspect]. Kyiv, Ukraine. [In Ukrainian].
32. Strishenets, N. (2013). Deiaki tendentsii rozvytku suchasnoho zarubizhnogo bibliotekoznavstva [Some progress trends of modern foreign library science]. *Naukovi pratsi Natsionalnoi biblioteki Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho*, 38, 64-73. [In Ukrainian].
33. *Terminal* [Terminal]. Retrieved from <https://ru.wikipedia.org/wiki> [In Russian].
34. Tyshevska-Shaposhnyk, O. (2012). Teoretychni osnovy suchasnoho sotcialno-komunikativnogo znannia [Theoretical bases of modern socialcommunicative knowledge]. *Visnyk Knyzkovoi Palaty*, 9, 28-31. [In Ukrainian].

35. Tiulina, N. I. *Bibliotekoznavstvo* [Library science]. Retrieved from <http://vseslova.com.ua/word/-10974u> [In Ukrainian].

36. Ursul, A. D. (1990). *Sotsialnaia informatika: dve konceptii razvitiia* [Social informatics: two conceptions of development]. *Nauch.-tehn. inform. Ser 1. Org. i metodika inform. raboty* [Scientific and technical information. Series 1. Organization and methods of informative work], 1, 3-8. [In Russian].

37. Tsybalyenko, Ye. S., Yevtushenko, L. V. (2011). *Sotsialna informatyka ta informatyzatsiia v terminakh i vyslovakh* [A social informatics and informatization in terms and utterances]. *Nauk. zapysky In-tu zhurnalistyky / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka* [Scientific messages of Institute of journalism. Kyiv national university of the name of Taras Shevchenko], 44, 123-126. [In Ukrainian].

38. Chichanovskyi, A. A., Starish, O. H. (2011). *Informatsiia yak strukturotvornyi fenomen (Kontekst upravlinnia. Teoretyko-metodolohichni zasady transformatsii svidomosti. Hlobalna informatsiina matrytsia)* [Information as gel-forming phenomenon (Management context. Theoretical and methodological principles of transformation of consciousness. Global information matrix)]. *Nauk. zapysky In-tu zhurnalistyky / Kyiv. nats. un-t im. Tarasa Shevchenka* [Scientific messages of Institute of journalism. Kyiv national university of the name of Taras Shevchenko], 44, 63-85. [In Ukrainian].

39. Chukanova, S. O. (2014). *Informolohiia yak skladnyk dysypliny «Bibliotekoznavstvo ta informolohiia» u protsesi*

profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv u VNZ SShA [Informology as a component of discipline “Library and Information Science” in the process of professional preparation of future specialists in universities of the USA]. *Pedahohika vyschoi ta serednoi shkoly* [Pedagogics of higher and middle school], 42, 271-275. [In Ukrainian].

40. Sharkov, F. I. (2010). *Kommunikologiya: osnovy teorii komunikatsii* [Communicology: bases of theory of communication]. Moscow, Russia. [In Russian].

41. Shvetsova-Vodka, H. M. (2004). *Struktura dokumentoznavstva i ioho mistse sered sumizhnykh naukovykh dystsyplin* [A structure of Document science and its place among contiguous scientific disciplines]. *Studii z arkhiv. spravy ta dokumentoznavstva* [Studies from the archived business and Document science], 12, 120-125. [In Ukrainian].

42. Shvetsova-Vodka, H. M. (2007). *Dokumentoznavstvo* [Document science]. Kyiv, Ukraine : Znannia. [In Ukrainian].

43. Shvetsova-Vodka, H. M. (2014). *Zahalna teoriia dokumenta i knyhy* [General theory of Document and Book]. Kyiv, Ukraine: Znannia. [In Ukrainian].

44. Shira, Dzh. H. (1983). *Vvedenie v bibliotekovedenie. Osnovnye elementy bibliotekhnogo obsluzhivaniia* [Introduction to library science. Basic elements of library service]. Moscow, Russia. [In Russian].

Halyna Shvetsova-Vodka,

Dr. Sci. (History), Professor, ORCID <http://orcid.org/0000-0002-9842-6581>, Rivne State Humanitarian University (Rivne, Ukraine)

LIBRARY SCIENCE IN THE SYSTEM OF SCIENCES OF NOOCOMMUNICOLOGICAL CYCLE: TERMINOLOGY ASPECT

The Aim of the Study is to consider descriptions of scientific disciplines, which can be considered as metatheory in relation to library science and to ground qualification of library science as noocommunicological discipline. **Methods are applied:** systems (structurally-functional) approach, terminology and concept analysis. Well-proven description of library science as information and document-communication science, that is the constituent of social communication complex of sciences. Information science arose up and developed simultaneously as an information theory and theory of communication. Information approach generated the name of science as “informology”, and communication approach – the name «communicology». Social informatics is equality to theory of social information communication and can be adopted as noocommunicology. Noocommunicological approach is built on confession of information nature of social communications which provide functioning of noosphere. Within the limits of noocommunicology distinguish a social information theory, communicativistic (science about mass communications), scientific informatics (science about scientific communications) and documentology as a complex of sciences about a document. Within the limits of documentology distinguish such complex sciences, as document science (science about preparation of document), archive science (science about the archived business), bibliography (science about book business or book culture). Library science is one of disciplines of bibliological complex. A library social institute is documentological and informological, as deals with documents which are facilities of maintenance and passed to information in society. Bibliosphere is the sphere of social communication, in which social information transfer in time and in space carried out by creation, distribution, storage and use of book as the special type of document.

Results of the Study. Library science is sociohumanity informological noocommunicological documentological bibliological scientific discipline which investigates a library social institute as separate area of bibliosphere, which is a terminal documentarily-communication system. In the system of sciences of noocommunicological cycle library science can be defined as noocommunicological discipline, which studies processes organizations of library business, related to the accumulation, arrangement and organization of the use of knowledge, fixed in the documents of book type. Further researches of terminology aspects of theory of library science can be devoted to the deep analysis each of afore-named scientific discipline.

К е у о r d s: determination of library and information science, information sciences, informology, communicology, noocommunicology, documentology, bibliography.

Rivne State Humanitarian University
12, S. Bandery st., Rivne, 33028, Ukraine
E-mail: shvetsova1943@gmail.com

Стаття надійшла до редакції 12.02.2019 р.